

Znanje mora biti jedino mjerilo

jske kapacitete, pa se stvaraju povoljni uslovi za rad naših naučnika i istraživača. Treba znati da put crnogorskim institucijama do međunarodnih programa i finansiranja ide jedino kroz partnerstva sa snažnim naučnim timovima iz regiona i inostranstva. Upravo tu je danas ključna prednost u tome što su neki naši sjajni naučnici već pozicionirani na eminentnim institucijama i naš je zadatak da im pomognemo da se uvežu i zajednički rade na projektima, razmjenjujući iskustva i znanje – kaže ministarka Vlahović

Drugačiji put

Nikola Fatić, najmlađi doktor medicinskih nauka iz oblasti vaskularne hirurgije u Crnoj Gori, nosilac nacionalne stipendije za izvrsnost na postdoktorskim studijama u Londonu, kaže za Pobjedu da između dvije krajnosti – apatičnosti ili odlaska preko granice, ima i ljudi koji su izabrali drugačiji put – da se znanjem, radom i upornošću odupru nastalom i

Projekat INVO (Visoko obrazovanje i istraživanje za inovacije i konkurentnost), koji se finansira iz kredita Svjetske banke, podrazumijeva u ovoj godini i veliku konferenciju u Crnoj Gori koja će okupiti naše naučnike koji rade u dijaspori

urušenom sistemu vrijednosti. - Nažalost, apsolutno ne postoji ni jedan sistemski mehanizam, niti pokušaj, kojima bi se pokazala spremnost države da zadrži mlade sposobne ljude. Baš suprotno, oni se odvrću od povratka. Pogledajte samo izjavu jednog od najbogatijih premijera u Evropi, koji kaže da neće zadržati najbolje ljude jer nema resursa? Pogledajte samo plate hirurga koji treba da rade najsloženije hirurške procedure za 600 eura. Sa druge strane imate „elitu“ koja se „razmeće“ stotinama miliona eura, ogromni državni dug...Štanama mladima to govori? Da ovoj političkoj eliti prosto nije stalo da nas. Pred nama su dva puta. Prvi da se predamo i odemo, i drugi da os-

tanemo i da se borimo za svoju sadašnjicu i budućnost u našoj zemlji. Izabraću drugi put – kategoričan je Fatić.

Finansije diktiraju

Ističe da su finansije glavni motiv za mlade, pa i kolege iz njegove branše, za odlazak u inostranstvo. - Mladi ljudi ne mogu da se zaposle i ako se zaposle plate su im više nego bijedne. Takve da nakon šest godina osnovnih studija, svih ličnih i porodičnih ulaganja ne mogu čak ni da se osamostale od roditelja. Isti problem dijele svi mladi ljudi u Crnoj Gori. Osjećaju nepravdu kojoj su svakodnevno izloženi, nalazeći izlaz u odlasku. Većina njih se uz znanje jezika s lakoćom zapošljava. Pritom,

niko se od političke elite ne pita koliko košta školovanje ovih ljudi, a koliko druge zemlje dobijaju džabe. Ispada da školujemo ljekare za neke druge zemlje – upozorava Fatić. On ističe da je veliki problem i nedostupnost edukacije.

- Za primjer ću uzeti postdiplomsku doktorske studije na Medicinskom fakultetu u Podgorici, čija cijena za godinu dana iznosi 3.000 eura, što je skuplje nego u mnogim prestižnim evropskim institucijama. Kako će neko ko je talentovan i ima potencijal, a od svoje plate ne može da ostvari elementarne uslove života, da pristupi ovoj edukaciji? Prosto nemoguće. Takvi ljudi se radije odlučuju za grantove stranih institucija koje ih objeručke prihvataju. Kada sam ja u pitanju, motivi mojih djelovanja, pa i dolaska u London (postdoktorske studije) su želja za napretkom, edukacijom, savremenim znanjima, iskustvima, ostvarivanje kvalitativnih kontakata, a prije svega očuvanje lične slobode.

Napredak ne trpi loše kadrove

- Vlada je uradila puno na uređenju sistema zapošljavanja kroz zakonsku regulativu i mislim da smo svjesni da danas u organizacijama moraju raditi kvalitetni kadrovi ako želimo brz razvoj zemlje – ocjenjuje ministarka nauke Sanja Vlahović.

Ona smatra da je to način da se prevaziđu potencijalni nepotizam ili politički uticaj kao barijere za napredovanje i adekvatno znanje na domaćem „tržištu kadrova“.

- Zapošljavanje na univerzitetima se takođe odvija na transparentan način, s tim što, kao što sam rekla, broj zaposlenih mladih ljudi mora da bude znatno veći nego što to omogućava norma časova u nastavi. Poboljšanje finansijskih uslova, a takođe i unapređenje kadrovskog i finansijskog upravljanja, načini su koji će sigurno voditi boljem radnom ambijentu u našoj naučnoj zajednici. Upravo zbog toga, predložićemo način stimulacije zapošljavanja ljudi sa stepenom doktora nauka kako bismo omogućili upliv visokokvalitetnih znanja u naš sistem. Pod tim ne podrazumijevamo isključivo angažovanje na akademskim institucijama već i u privredi jer cijenim da je trenutak kada Crnoj Gori treba mnogo znanja i kreativnosti da podstakne jači tehnološki razvoj i kompetitivnost svoje ekonomije – smatra Vlahović.

Fatić navodi da put do St Mary's Hospital Imperial College London nije bio nimalo lak, a poprima i elemente neke filmske priče.

Pozitivna selekcija

- Nakon što sam prevazišao neprijatnosti u Kliničkom centru koje su za cilj imale moje „privođenje poznatiji prava“ prosječnosti, otišao sam u Beograd gdje sam završio doktorat i dvije godine treninga iz vaskularne hirurgije. Nakon toga je raspisana nacionalna stipendija za izvrsnost i sada sam tu. Iz ove perspektive gledano, apsolutno sam siguran da je svaki oblik otpora koji sam pružio kvaziautoritetima bio pravi izbor. Osnovna razlika između sistema u Crnoj Gori i ovog u kojem se trenutno nalazim je u činjenici da kod nas sistem kroz svoje predstavnike govori: „Ne može se to, to je preteško, nema se uslova, to može samo (pa onda slijede imena)...“, dok ovdje čujete: „Ti to možeš, ako se trudiš, ako si uporan, posvećen...“ Stvar je u pozitivnoj selekciji. U Londonu sam ostvario veliki napredak u profesionalnom smislu, dobio ponudu da ostanem, stekao znanja zbog kojih sam došao, upoznao se sa novim hirurškim tehnikama koje se ne rade u Crnoj Gori i ostvario izuzetne kontakte sa profesorima i ostalim kolegama. Kruna moje posjete trebala bi da bude i posjeta šefa Katedre hirurgije Imperial College London našem KCCG, za šta je pokazana uzajamna spremnost. Ovo bi bio prvi u nizu koraka ka ostvarivanju buduće intenzivnije saradnje – zaključuje Fatić. **Igor PERIĆ**

Prijedlog za projekat „Hiljadu plus“

Kredit vraćati nakon useljenja

Marko Čanović

PODGORICA - U projektu „Hiljadu plus“ bi, ukoliko investitori ne snize cijene za stanove u izgradnji, bilo logično da se otplata kredita i prenos sredstava veže za trenutak ulaska u stan, saopštio je generalni direktor Direktorata za razvoj stanovanja Marko Čanović.

- To je odnos koji se rješava u trouglu banka, građevinar i korisnik - kazao je Čanović agenciji Mina biznis, odgovoravajući na pitanje da li će doći do prolongiranja naplate rate za kredit, s obzirom da određeni broj stanova neće biti odmah useljiv.

Do sada su u projektu „Hiljadu plus“ objavljeni javni pozivi za banke i građevinske kompanije, dok se raspisivanje poziva za građane očekuje početkom marta.

- U kontaktu smo i sa građanima koji upućuju preko 150 poziva dnevno kol centru 19915 i Ministarstvu, a od 500 do 700 njih posjeti svakog dana sajt projekta www.1000plus.me - dodao je Čanović.

On očekuje da će građevinari ponuditi prihvatljivije cijene, odnosno da će preko 500 domaćinstava, što znači više od 1,5 hiljada građana članova tih domaćinstava riješiti stambeno pitanje.

Čanović je podsjetio da su svi ostali elementi projekta prilagođeni građanima sa srednjim i nižim primanjima, odnosno kamatna stopa 3,99 odsto koja je dva odsto povoljnija od tržišne, učešće koje iznosi pet odsto u poređenju sa do 20 odsto koje godine treninga iz vaskularne hirurgije. Nakon toga je raspisana nacionalna stipendija za izvrsnost i sada sam tu. Iz ove perspektive gledano, apsolutno sam siguran da je svaki oblik otpora koji sam pružio kvaziautoritetima bio pravi izbor. Osnovna razlika između sistema u Crnoj Gori i ovog u kojem se trenutno nalazim je u činjenici da kod nas sistem kroz svoje predstavnike govori: „Ne može se to, to je preteško, nema se uslova, to može samo (pa onda slijede imena)...“, dok ovdje čujete: „Ti to možeš, ako se trudiš, ako si uporan, posvećen...“ Stvar je u pozitivnoj selekciji. U Londonu sam ostvario veliki napredak u profesionalnom smislu, dobio ponudu da ostanem, stekao znanja zbog kojih sam došao, upoznao se sa novim hirurškim tehnikama koje se ne rade u Crnoj Gori i ostvario izuzetne kontakte sa profesorima i ostalim kolegama. Kruna moje posjete trebala bi da bude i posjeta šefa Katedre hirurgije Imperial College London našem KCCG, za šta je pokazana uzajamna spremnost. Ovo bi bio prvi u nizu koraka ka ostvarivanju buduće intenzivnije saradnje – zaključuje Fatić. **Igor PERIĆ**

Iz Projektnog odbora, koji je zadužen za pravilno sprovođenje projekta, nedavno su pozvali građevinare da ponude usklade sa principima i ciljevima projekta, odnosno da ponude cijene niže od do sada nudađenih na tržištu.

Čanović je rekao da se u projektu ne može direktno uticati na ponudu investitora. Za učešće u projektu prijavilo se osam banaka.

-Međutim, smatramo da bi investitori trebalo da ponude cijene niže od onih po kojima već prodaju stanove na pojedinih lokacijama, imajući u vidu korisnike projekta „Hiljadu plus“. Očekujemo da će investitori izuzetne kontakte sa profesorima i ostalim kolegama. Kruna moje posjete trebala bi da bude i posjeta šefa Katedre hirurgije Imperial College London našem KCCG, za šta je pokazana uzajamna spremnost. Ovo bi bio prvi u nizu koraka ka ostvarivanju buduće intenzivnije saradnje – zaključuje Fatić. **Igor PERIĆ**

U skladu sa pravilima projekta i ponudama koje dostave, građevinari su, kako je objasnio, limitirani gornjom granicom cijene po metru kvadratnom, tako da u narednim fazama projekta mogu sniziti, ali ne mogu povećavati cijene. **R.P.**

OSTAJEM IBORIM SE: Nikola Fatić

Fatić: Suština se izgubila pod naletom materijalizma

Prema riječima Nikole Fatića, kada se govori o razlozima odlaska i potrage za boljim uslovima ne može se izostaviti bitan aspekt koji izlazi van standardne percepcije ovog problema.

- Postoje još neke stvari koje pokreću mlade ljude, a izlaze iz okvira termina karijera, zapošljavanje, perspektiva, kvalitet, talent, tržište. Većina mladih ljudi na ovim prostorima nažalost su apatični, zbunjeni, dezorjentisani, preplašeni, bez inicijative... Ne shvataju da nemaju šta da izgube, sem jedan od svojih najvećih resursa - svoje najbolje godine. Uzrok ovakvom stanju treba tražiti u neadekvatnoj politici za mlade. Potpuni raspad sistema vrijednosti, nastao kao posljedica nekritičke aplikacije neoliberalnog koncepta na malo tradicionalno društvo dovelo je do stvaranja „elite“ i sistema u kojem postoji samo jedna vrijednost - ogoljeni materijalizam. Dakle, sve je izašlo na „primitivno tržište“, dobilo isključivo finansijsku i formalnu vrijednost, dok se suština izgubila – kaže Fatić.

Tako što se, kako naglašava, nije smjelo dogoditi, jer naše društvo nije bilo spremno za takav

turbulentan prelaz, a mladi ljudi se nijesu „snašli“ u novonastaloj situaciji.

- Bez finansijskih resursa, gledajući „elitu“ kako „napreduje“, nijesu mogli da isprate „tržišnu utakmicu“. Alternative, pravih uzora i perspektive nije bilo. Veliki broj njih otišao je putem konformizma sa novonastalom situacijom, jer je predaja bila lakši izbor. Mali broj nas odabrao je drugi put. Svoj put! Put edukacije, kako bi se zaštitio od nasrtaja primitivizma. Usavršavanjem ili zapošljavanjem u inostranstvu mladi pokušavaju da osjete neki drugi život, drugi sistem vrijednosti, ostvare adekvatne uslove za ličnu i porodičnu egzistenciju – smatra Fatić.

Prema njegovim riječima, jasno je da Crna Gora kao zemlja sa oko 600.000 stanovnika i obiljem resursa posjeduje neograničene perspektive, potencijale i vrhunске uslove za kvalitetan život.

- Prosto je neshvatljivo da se tako mali sistem ne može dovesti do perfekcije, već suprotno, do duga od preko 2 milijarde eura, a samim tim i do stavljanja dužničke omče oko vrata mladim generacijama - kaže Fatić.